

INVENTOINTIRAPORTTI

PYHTÄÄ

Sammalkallio

Asemakaava-alueen arkeologinen tarkkuusinventointi

26.4.2013

AKDG3153:1

MUSEOVIRASTO

KULTTUURIYMPÄRISTÖN HOITO | ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT

PETRO PESONEN

Tiivistelmä

Pyhtään Sammalkallion asemakaava-alue tarkkuusinventoitiin 26.4.2013. Menetelmänä oli pintahavainnointi ja koekuopitus. Kaava-alue sijaitsee Huutjärven taajaman koillispuolella, pienen Rassinsuon ympärillä. Kaava-alueelta löydettiin kaksi kiinteää muinaisjäännöstä, molemmat kuoppakohteita, jotka saattavat olla nauriskuoppia ja liittyä siten kaskiviljelyyn. Tämäntyyppisten kuoppien kansanomainen nimitys on ”ryssänhauta”. Rassinsuo 1 –niminen kohde sijaitsee tulevan asuinkorttelin alueelle, Rassinsuo 2 puolestaan virkistysalueella.

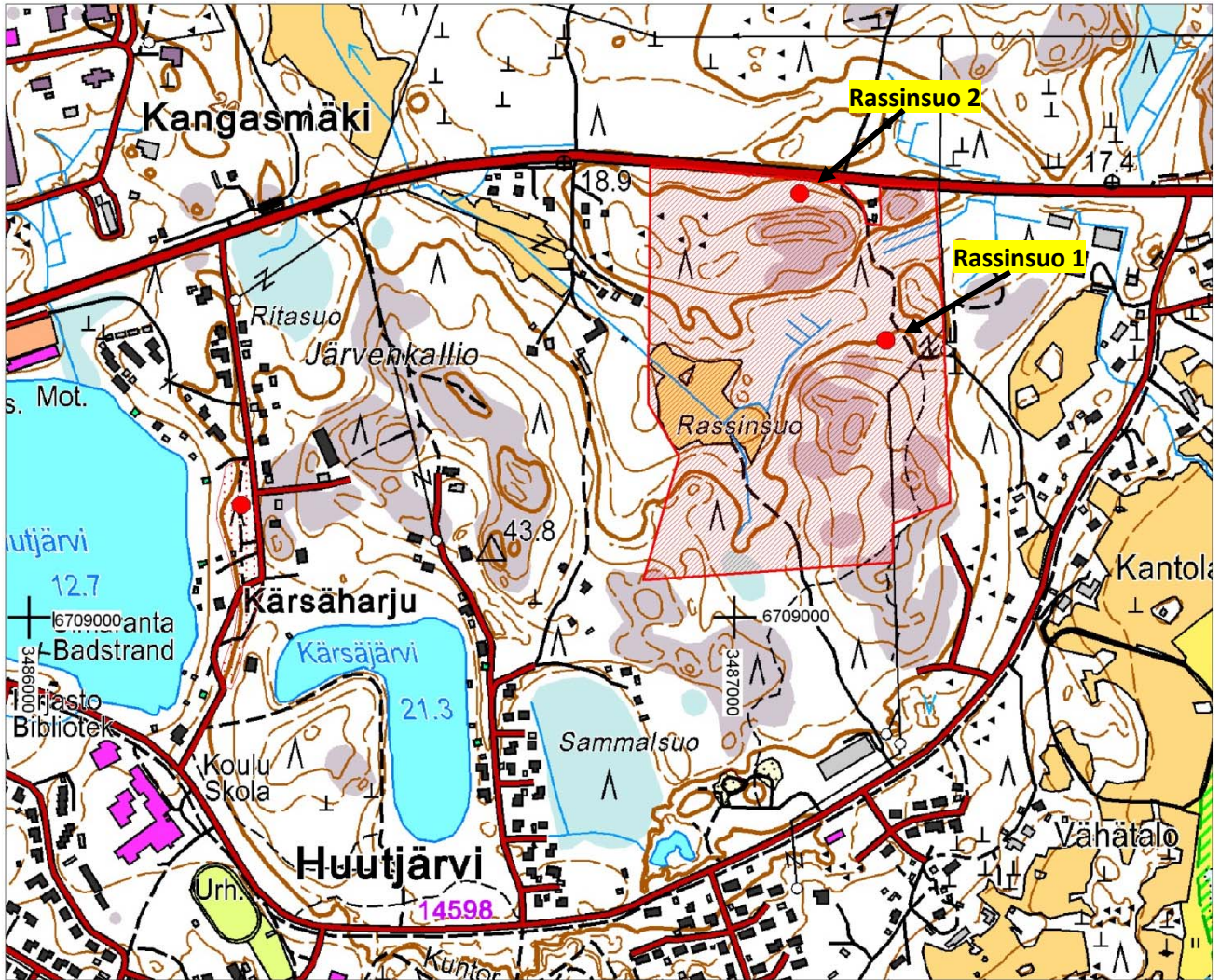
Sisällysluettelo

Arkisto- ja rekisteritiedot	2
Karttaote kaava-alueen sijainnista.....	3
1. Johdanto.....	4
2. Kaava-alueen kuvaus.....	5
3. Tarkkuusinventointi ja sen tulokset.....	5
4. Kohdekuvaukset.....	6
4.1 Pyhtää Rassinsuo 1 (1000022038).....	6
4.2 Pyhtää Rassinsuo 2 (1000022039).....	7
5. Yhteenveto	8
Kartta: inventoidut alueet ja koekuopat.....	9
Digitaalikuvaluettelo	10
Koekuoppaluettelo.....	11

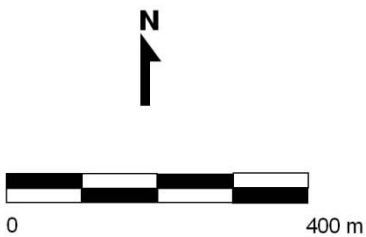
Arkisto- ja rekisteritiedot

Tutkimuslaitos:	Museovirasto/Arkeologiset kenttäpalvelut
Inventoija:	FL Petro Pesonen
Kunta:	Pyhtää
Alue:	Sammalkallio
Muinaisjäänköhteet:	Pyhtää Rassinsuo 1 (mjrek 1000022038) Pyhtää Rassinsuo 2 (mjrek 1000022039)
Kenttätyöaika:	26.4.2013
Apulaistutkija:	FM Johanna Seppä
Peruskartta:	L4344 (TM35-lehtijako), 3023 09 (Yleislehtijako), keskikoordinaatit P: 6706578, I: 487050 (ETRS-TM35FIN), z= 20 m mpy
Tutkimusten rahoittaja:	MA-Arkkitehdit Oy
Alkuperäinen raportti:	Museoviraston arkeologinen keskusarkisto, Helsinki
Kopio:	MA-Arkkitehdit Oy, Pyhtään kunta
Tutkimusala:	0,22 km ²
Löydöt:	-
Digitaalikuvat:	AKDG3153:1-2, AKDG3154:1
Aikaisemmat tutkimukset:	-
Aikaisemmat löydöt:	-

Karttaote kaava-alueen sijainnista

Copyright Maanmittauslaitos 2013

PYHTÄÄ SAMMALKALLIO Yleiskartta Sammalkallion kaava-alue Petro Pesonen 2013 mk 1:10 000		
digit. Johanna Seppä 2013	Koord.: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000	kartta
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT		

Kartta kohteen sijainnista. Mittakaava 1:10000. Inventoitu kaava-alue merkitty punaisella rajauksella ja muinaisjään-
nös kohteet punaisilla ympyröillä.

1. Johdanto

Pyhtään Sammalkallion alueelle on tehty asemakaavan muutosehdotus 29.11.2012, jossa n. 0,22 km² alueelle on sijoitettu useita asuinkortteleita. Museoviraston Kulttuuriympäristön suojelu –osaston lausunnon (dnro 027/303/2013) mukaan alueella tuli tehdä muinaismuistolain 13 §:n mukainen arkeologinen tarkkuusinventointi. Alue kuuluu Pyhtään Siltakylän osayleiskaava-alueeseen, joka inventoitiin vuonna 2008. Tuolloin juuri tätä aluetta ei kuitenkaan oltu tarkemmin huomioitu. MA-Arkkitehdit tilasi tarkkuusinventoinnin Museoviraston Arkeologisilta kenttäpalveluilta.

Inventoinnin maastotyöt tehtiin 26.4.2013 ja tutkimuskertomus on laadittu 3.5.2013. Tarkkuusinventoinnin johtajana oli FL Petro Pesonen ja apulaistutkijana FM Johanna Seppä. Maastotöiden aikana oli viileä, mutta poutainen sää. Paikoin maastossa oli vielä lunta, mutta se ei haitannut työn suorittamista.

Helsingissä 3.5.2013

Petro Pesonen, FL

2. Kaava-alueen kuvaus

Inventoitava Sammalkallion asemakaava-alue sijaitsee Pyhtään Huutjärven taajaman koillispuolella olevan pienen Rassinsuon ympärillä. Rassinsuo on vielä hiljakkoin ollut peltona ja suon koillispuolella on pieni ojitettu metsäsuu. Rassinsuolle on tulossa yksi asuinkortteli. Rassinsuon eteläpuolella, tulevan Sammalkadun länsipuolella on suohon rinteinä laskevaa kuusikkoa, joka jää kaavassa metsätalousalueeksi. Rassinsuon itäpuolelle nousee korkea kalliainen mäki, joka jää pääosin virkistysalueeksi, mutta sen eteläosaan tulee asuinkortteli. Tämän kallion pohjoisreunalle ja itäpuolelle on kaavoitettu myös asuinkortteli tulevien katu-
jen Lenkosammalen, Katvesammalen ja Nuorasammalen ympärille.

Kalliomäen pohjoisreuna laskee em. metsäsuolle ja ennen suota on leveähkö hiekkainen tasanne tulevan Katvesammalen kadun eteläpuolella, asuinkorttelin kohdalla. Metsäsuon pohjoispuolella on kivikkoinen mäki ja sille on kaavoitettu yksi asuinkortteleista. Mäki laskee pohjoispuolella Pietarintielle, jonka reuna on merkitty virkistysalueeksi. Kaava-alueen luoteisosa on kaavoitettu metsätalousalueeksi. Yksi asuinkortteli on kaavoitettu alueen koillisosaan, jossa maasto on vetistä ja notkelmaista kivilohkareikkoa.

Kaava-alueen yleispiirteinä ovat alavien osien pusikkoisuus, kosteus ja ”mökkyinen” topografia, rinteiden kivikkoisuus ja mäkien avokalliot. Rinteillä on runsaasti kuusia ja kalliolla mäntyjä.

3. Tarkkuusinventointi ja sen tulokset

Tarkkuusinventointi toteutettiin tarkastamalla tutkimusalue pintahavainnoimalla ja koekuoppittamalla. Pintahavainnoinnilla pyrittiin havaitsemaan maan pinnalle näkyvät arkeologisoituneet rakenteet ja ihmisen toiminnan jäljet. Koepistoilla puolestaan pyrittiin löytämään maan pinnalle näkymättömiä muinaisjäänöksiä, kuten esihistoriallisia asuinpaikkoja. Yhteensä alueelle kaivettiin 34 koepistoa. Koepistojen sijaintimitaukset tehtiin GPS-paikantimella (tarkkuus keskimäärin ± 5 m). Koepistoissa ei havaittu mitään muinaisjäänöksiin viittavaa alla mainittuja kahta kuoppakohdetta lukuun ottamatta.

Kaava-alueelta löydettiin kaksi muinaisjäänökseksi tulkittavaa kuoppakohdetta. Pitkänomaiset, hautamaiset painanteet saattavat olla kaskiviljelyyn liittyviä nauriskuoppia. Kansanomaisesti tällaisia kuoppia on joskus nimitetty ”ryssänhaudoiksi”, ”sotilaiden haudoiksi” tai myös ”juutinhaudoiksi”. Kuoppien ikää tai tarkoitusta ei tiedetä, mutta arvellaan, että ne liittyisivät pyyntiin, ruoan hauduttamiseen tai raudan tai hiilen valmistamiseen.¹

Pyhtään kohteille annettiin nimet Rassinsuo 1-2. Kohteessa Rassinsuo 1 on yksi kuoppa, johon liittyy suolle johtava pitkä ja kapea oja. Kohde sijaitsee Rassinsuon koillispuolella, kalliomäen pohjoisreunan hiekkatasanteella. Kohteessa Rassinsuo 2 puolestaan on kaksi kuoppaa Pietarintien varressa, kapealla hiekkatasanteella mäen pohjoispuolella. Rassinsuo 1 sijaitsee tulevan asuinkorttelin alueella, Rassinsuo 2 puolestaan virkistysalueella. Molemmat kohteet ovat pinta-alaltaan pieniä ja pistemäisiä, joten kohteille ei ole tehty erityistä muinaisjäänösrajausta. Muinaisjäänöksen alueeksi voidaan määritellä noin viiden metrin säde mitatusta koordinaattipisteestä. Kuopat ajoittuvat todennäköisesti historialliseen aikaan.

¹ Niukkanen, Marianna: Historiallisen ajan kiinteät muinaisjäänökset, tunnistaminen ja suojele. Museoviraston rakennushistorian osaston oppaita ja ohjeita 3. Helsinki 2009; <http://www.muinaispolut.fi/sivusto.html>.

4. Kohdekuvaukset

4.1 Pyhtää Rassinsuo 1 (1000022038)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	maarakenteet, kuopat
<i>Ajoitus</i>	historiallinen
<i>Rauhoitusluokka</i>	2

Kiinteistöt: 624-401-8-274, Sammalkallio, om. Pyhtään kunta (Siltakyläntie 175, 49220 SILTAKYLÄ)

Koordinaatit (ETRS TM35) P: 6706578 I: 487050

Koordinaattien selite GPS-mittaus

Sijainti Pyhtään kirkosta 12,2 km itään.

Kohdekuvaus

Kohde havaittiin Sammalkallion asemakaava-alueen inventoinnissa 26.4.2013. Kohde sijaitsee Rassinsuon koillispuolella, kallioisen mäen pohjoisreunan suota reunustavalla hiekkatasanteella, lähellä alueen halki kulkevaa metsäautotietä. Paikalla havaittiin pitkulainen, mitoiltaan noin 2,5 x 1,5 metrin kokoinen kuoppa, joka on syvyydeltään noin 70 cm. Kuoppa on poikittain korkeuskäyriin nähden. Kuopan pohjoispäähän tehdyssä koepistossa oli tuoreehko podsolimaannos, johon oli kuitenkin ehtinyt kehittyä huuhtoutumiskerros, kuten myös kuopan länsireunalle tehdyssä kuopassa. Kuopanteeseen liittyy sen pohjoisreunasta kohti suon reunaa kiemurteleva kapea, maatunut oja, joka on noin 15 metriä pitkä. Kuopanne lienee kaskiviljelyyn liittyvä nauriskuoppa.

AKDG3153:2. Rassinsuo 1, kuoppa "ryssänhauta" ja siihen liittyvä oja. Johanna Seppä seisoo kuopassa. Lännestä. Kuva: Petro Pesonen.

4.2 Pyhtää Rassinsuo 2 (1000022039)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	maarakenteet, kuopat
<i>Ajoitus</i>	historiallinen
<i>Rauhoitusluokka</i>	2

Kiinteistöt: 624-401-8-274, Sammalkallio, om. Pyhtään kunta (Siltakyläntie 175, 49220 SILTAKYLÄ)

Koordinaatit (ETRS TM35) P: 6706786 I: 486928

Koordinaattien selite GPS-mittaus

Sijainti Pyhtään kirkosta 12,1 km itään.

Kohdekuvaus

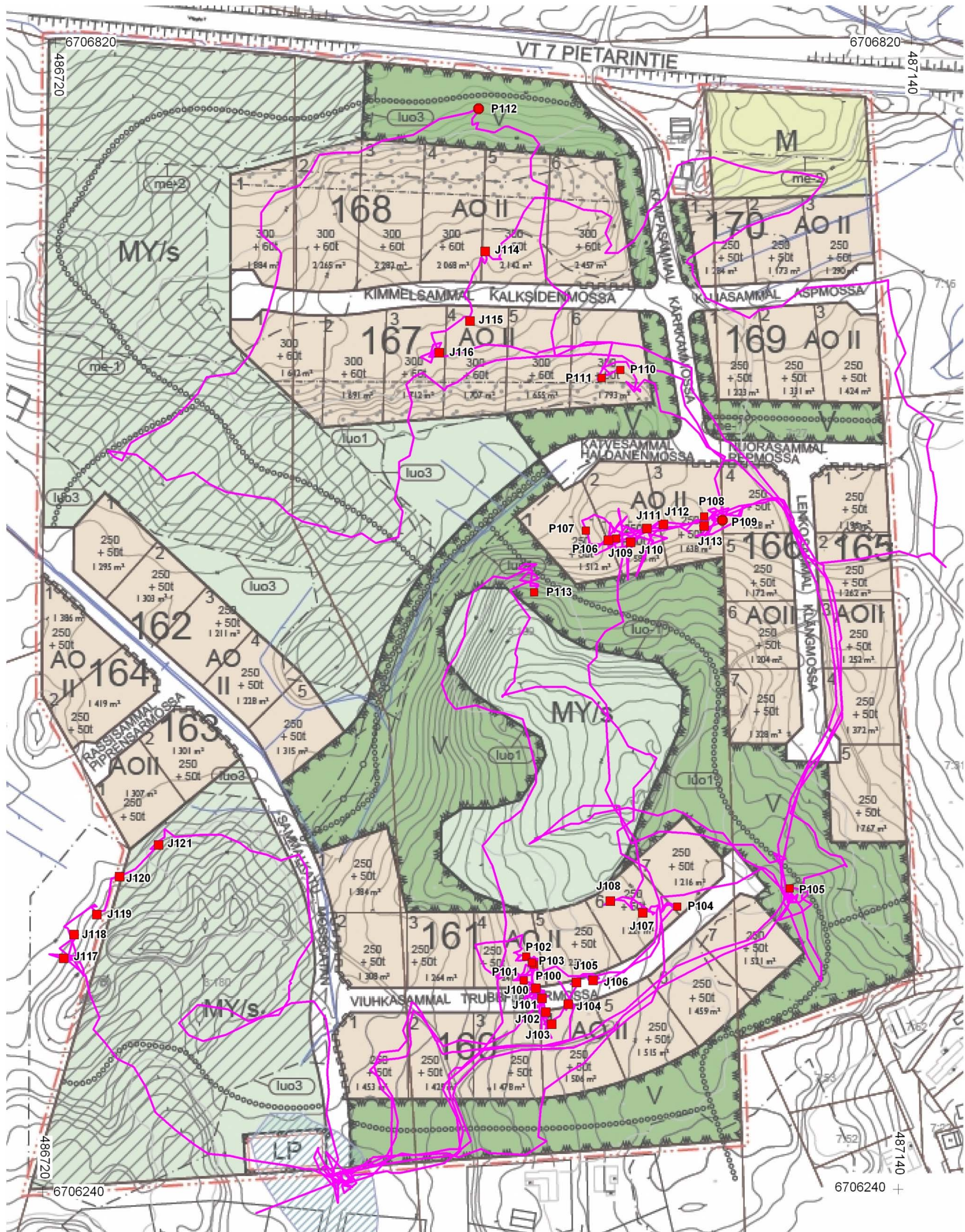
Kohde havaittiin Sammalkallion asemakaava-alueen inventoinnissa 26.4.2013. Kohde sijaitsee Rassinsuon pohjoissivulla olevan kallioisen mäen pohjoisreunalla, valtatie 7:n eteläpuolella olevalla matalalla hiekkatörmällä. Paikalla on kaksi noin 2 x 1 metrin kokoista pitkulaista painannetta, pituusakseli poikittain korkeuskäyriin nähden. Toiseen tehdystä koepistossa oli tuorehko podsolimaannos, jossa oli kuitenkin ehtinyt kehittyä huuhtoutumiskerrosta. Kuopat ovat noin viiden metrin etäisyydellä toisistaan. Kuopanteet lienevät kaskiviljelyyn liittyviä nauriskuoppia.

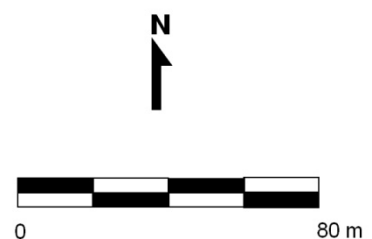
AKDG3154:1. Rassinsuo 2, "ryssänhaudat" valtatie 7 eteläpuolella, lapion takana. Lännestä. Kuva: Petro Pesonen.

5. Yhteenveto

Pyhtään Sammalkallion asemakaava-alue tarkkuusinventoitiin 26.4.2013. Menetelmänä oli pintahavainnointi ja koekuopitus. Kaava-alue sijaitsee Huutjärven taajaman koillispuolella, pienen Rassinsuon ympärillä. Kaava-alueelta löydettiin kaksi kiinteää muinaisjäännöstä, molemmat kuoppakohteita, jotka saattavat olla nauriskuoppia ja liittyä siten kaskiviljelyyn. Tämäntyyppisten kuoppien kansanomainen nimitys on ”rysänhauta”. Rassinsuo 1 –niminen kohde sijaitsee tulevan asuinkorttelin alueelle, Rassinsuo 2 puolestaan virkistysalueella.

Kartta inventoidusta alueesta sekä alueelle tehdyt koepistot. Kuljetut reitit violetilla viivalla ja tehdyt koepistot punaisella symbolilla. Koekuoppien tunnus viittaa koekuoppaluetteloon

PYHTÄÄ SAMMALKALLIO Petro Pesonen 2013		Yleiskartta kuljetut reitit ja koekuopat pohjana Pyhtään kunnan Sammalkallion asemakaavan muutosehdotus 29.11.2012 mk 1:2000	
digit. Johanna Seppä 2013	Koord.: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000	kartta	
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT			

Digitaalikuvaluettelo

Museoviraston arkeologinen keskusarkisto, Helsinki.

DG	Aihe	Kuvaaja
AKDG3153:1	Rassinsuo 1, kuoppa "ryssänhauta" Rassinsuon koillisrannalla. Koillisesta.	P. Pesonen
AKDG3153:2	Rassinsuo 1, kuoppa "ryssänhauta" ja siihen liittyvä oja. Johanna Seppä seisoo kuopassa. Lännestä.	P. Pesonen
AKDG3154:1	Rassinsuo 2, "ryssänhaudat" valtatie 7 eteläpuolella, lapion takana. Lännestä.	P. Pesonen

Koekuoppaluettelo

Koekuopat on ryhmitelty kaavakartassa esiintyvien tulevien kadunnimien mukaisesti. Koordinaatisto on ETRS TM35-FIN (N2000).

Viuhkasammal kuopat J100-J108, nämä kuopat ovat matalia, vain puolen lapion syvyisiä, noin 15-20 cm

Nro	Kuvaus	p	i
J100:	tasanne mäen päällä, karkea rapakivihiekka	6706342	486961
J101:	karkea hiekka, 15 cm huuhtoutumiskerros	6706337	486964
J102:	karkea hiekka, 15 cm huuhtoutumiskerros	6706330	486966
J103:	"hiekkataskun" eteläpää, turve ja kallio alla	6706324	486969
J104:	ylärinteessä korkeammalla, kivikkoa heti turpeen alla, ei voi kaivaa	6706334	486977
J105:	soraa ja kiviä, vain vähän kaivettu	6706345	486981
J106:	ylempi tasanne, karkeaa soraa	6706346	486989
J107:	kalliolaen reunus, turve ja kallio alla	6706380	487013
J108:	noin 10 metriä kallion reunasta, karkea hiekka	6706386	486997
P100	hiekkaa ja soraa	6706354	486960
P101	hiekkaa, isoja moreenikiviä	6706346	486955
P102	hiekkaa, kiveä	6706358	486956
P103	hiekkaa, sitten kivikerros, jonka alla ruskea hieno hiekka	6706355	486959
P104	laella, paljon kiveä, hiekkaa	6706383	487030

Katvesammal kuopat J109-J113, ison kallion pohjoispuoli, hetteikön (Rassinsuon) kaakkoisranta 20 m käyrällä

Nro	Kuvaus	p	i
J109:	punertava hiekkamaa, selkeä podsoli	6706568	486994
J110:	punertava hiekkamaa, selkeä podsoli	6706567	487005
J111:	punertava hiekkamaa, selkeä podsoli	6706574	487013
J112:	punertava hiekkamaa, selkeä podsoli	6706576	487021
J113:	punertava hiekkamaa, selkeä podsoli, muuttuu tahmeammaksi hiedaksi	6706575	487041
P106	Podsoli, hieno hiekka	6706569	486998
P107	kova hiekka/sora, kuoppa lähellä "niemennokkaa"	6706573	486983
P108	hieno hiekka, punaruskea hiekka	6706580	487041
P109	pisto ryssänhauta: nuorehko podsolimaannos jossa kuitenkin huuhtoutumiskerros	6706578	487050
P113	hiekkamaa, tasanteen länsireuna	6706542	486958

Kimmelsammal, hetteikön pohjoispuoli

Nro	Kuvaus	p	i
J114:	karkea rapakivihiekka, kiviä	6706714	486932
J115:	ihan matala kuoppa, paljon kiveä tai kallio	6706679	486925
J116:	20 cm soraa, alla kallio	6706663	486910
P110	hiesumaata, märkää, pieni "taskumainen tasanne"	6706654	486999
P111	hiesumaata, märkää, pieni "taskumainen tasanne"	6706650	486990

Sammalkadun länsipuoli, pellon eteläpuoli

Nro	Kuvaus	p	i
J117:	kuusikko, mäen päällä isoja siirtolohkareita. Rinne laskee ilman tasanteita, kallio-kielekkeitä. Märkää hietaa, ei juuri podsolia.	6706358	486729

J118:	kivetöntä hietaa, podsoli	6706370	486734
J119:	kivetöntä hietaa, podsoli, alla harmaa hiesu	6706380	486745
J121:	märkää keltaista hietaa, ei selkeää podsolia	6706415	486775

Pietarintien varsi

Nro	Kuvaus	p	i
P112	pisto ryssänhautaam: nuorehko podsoli	6706786	486928